

XX əsrin sonu Azərbaycan mahnı yaradıcılığında Məmmədbağır Bağırzadənin ifaçılıq xüsusiyyətləri

Babayeva Mehparə (AMK)

Fakültə: Musiqi tarixi və nəzəriyyəsi

İxtisas: Etnomusiqişünaslıq

Kurs: II

Elmi rəhbər: Əməkdar incəsənət xadimi,

sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, professor Akif Quliyev

Respublikanın xalq artisti, müğənni Məmmədbağır Bağırzadənin (21.07.1950-30.10.2005) ifaçılıq sənəti Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində yaddaqalan səhifələrdən birini təşkil edir. Azərbaycan xanəndəlik sənətinin ənənələrini inkişaf etdirən sənətkarın ifaçılıq və pedaqoji fəaliyyəti Azərbaycan muğamlarının, təsniflərinin, xalq mahnılarının tədrisində və təbliğində dəyərli rol oynamışdır. O, mahir ifaçı və ölməz pedaqoq kimi qısa, lakin çox şərəfli və mənalı sənət yolu keçmişdir.

Məmmədbağır Bağırzadə Azərbaycanın korifey sənətkarları - Zülfü Adıgözəlovdan, Nəriman Əliyevdən, Hacıbaba Hüseynovdan, Yaqub Məmmədovdan, Əlibaba Məmmədovdan və bir çox ustad xanəndələrdən muğamın sirlərini öyrənib-götürmüş və özünün yolunu tapmışdır.

M.Bağırzadə həm ifaçı, həm musiqi bəstəçisi, həm şeiriyata, qəzələ bağlı olan şair, həm də pedaqoq olmuşdur. Hamıya yaxşı məlumdur ki, M.Bağırzadə bir çox ustad xanəndə və müğənniləri təqlid etmək, yamsılamaq bacarığına da malik idi. Məmmədbağır Bağırzadə oxuduğu mahnı, təsnif və muğam şöbələrinin mətni üzərində ciddi işləyən, dərin məna kəsb edən misra və beytləri musiqinin məzmunu ilə ustalıqla əlaqələndirən və onu aydın tələffüzlə dinləyiciyə çatdıran ifaçı olmuşdur. Qəzəllərin oxu tərzini, qəzələ, sözə olan münasibətini o, həmyerlisi Hacı Maildən öyrənmişdir.

Məmmədbağır Bağırzadə həm bəstəkar mahnılarının, həm də özünün bəstələdiyi mahnı və təsniflərin gözəl ifaçısı kimi tanınmışdır. Azərbaycan bəstəkarlarından – Ələkbər Tağıyevin, Oqtay Kazımının, Tahir Əkbərin və bir çoxlarının mahnılarına müraciət edən müğənninin səs yazıları Azərbaycan radio və televiziyasının fonotekasında saxlanılır.

Məmmədbağır Bağırzadənin bəstəkar mahnılarının ifası prosesində qazandığı təcrübə onun bu janrda musiqi bəstələmək bacarığına da təsir etmişdir. Belə ki, onun bəstəkarlıq qabiliyyəti çox sayda mahnıların (300-dən artıq) meydana gəlməsinə səbəb olmuşdur: “Əhdini danmış”, “İstəmir məni”, “Kimlərə qaldı dünya”, “Darıxıram”, “Dözə bilmirəm”, “Olmaz”, “Axtarır gözüm səni”, “Dindir məni”, “Novruz gəlir”, “Bağıban”, “Ana laylası”, “Ay gəlinə bax” və s. O, mahnılarını Ə.Vahidin, S.Rüstəmin, T.Mütəllibovun, M.Rahimin, S.Rüstəmخانlının, H.Baxışın, Z.Ağayevanın və başqalarının sözlərinə bəstələmişdir. Musiqi ilə bərabər M.Bağırzadə həm də öz mahnılarına poetik mətnlər də yazırdı.

M.Bağırzadənin mahnı ifaçılığında özünəməxsusluğu oxu tərzı, vokal ifaya instrumental boğazların tətbiq edilməsi ilə əlamətdar idi. Bu cəhətinə görə o, bir çoxlarından fərqlənirdi.

Muğam ifaçılığında da Məmmədbağır Bağırzadənin (“Rast”, “Şur”, “Zabul segah” və s.) yüksək səviyyə nümayiş etdirməsi bu sənətin biliciləri tərəfindən dəyərləndirilmişdir. Onun muğam ifaçılığında özünəməxsusluğu şöbədən şöbəyə, bir muğamdan başqa muğama keçidləri (modulyasiya) ustalıqla, professional şəkildə, böyük bacarıqla yerinə yetirilməsində idi. İfa zamanı onun yeni xallar, böğazlar, guşəxanlıq etməsi dinləyiciləri heyretləndirirdi.